

AMERIKAANSE AANPAK

Bij fraude van bedrijf moet leiding boeten

FD 16/9/15

Er is altijd iets om over te schrijven. Het vertrek van Gerard van Olphen bij Vivat, bijvoorbeeld. Toonbeeld van een accountant die zijn rug recht houdt. Zo hoort het. **H**at zich niet piepelen door een 'ophaalchinese' die niet begrijpt dat hij in Nederland onzewetten, regels en gewoonten heeft te respecteren. Ik snap dat zo'n Chinees hier geld wil ophalen dat er in eigen land niet is, maar er zijn grenzen.

Tóch gaat mijn column niet alleen over die kwestie. We weten er het fijne immers nog niet van, zodat nadere beschouwingen moeten wachten. Fokker dan maar? Het bedrijf moest zich in de Verenigde Staten samen met justitie aldaar we derom voor de rechter verantwoorden over de deal die is gesloten voor allerhande malversaties. Deze zou het bedrijf graag vooreen schijntje afkopen. Ik schreef er eerder over, hetgeen een felle reactie vanuit Fokker uitlokte. Wat helemaal niet hoeft als je niets te verbergen hebt, maar dat terzijde.

Maar dat afkopen van ondeugden van witteboorden criminelen gaat steeds moeilijker. Omdat de kritiek op dergelijke deals steeds groter wordt. Metalsimpele reden dat telkenmale blijkt dat de (eind)verantwoordelijken ontkomen omdat de onderneming bereid is een boete te betalen. De Amerikaanse justitiële autoriteiten nemen die kritiek serieus en gaan het beleid veranderen: 'Onze opdracht is niet zoveel mogelijk geld binnen te halen van zoveel mogelijk bedrijven. Ons werk is om de aansprakelijkheid te leggen bij degenen die onze wetten overtreden en onze burgers benadelen.' Kern van het nieuwe beleid is dat de persoon in plaats van de rechts-

persoon centraal komt te staan. Belangrijk is dat justitie niet langer gemakkelijk genoegen neemt met de — ook in Nederland populair geworden — methode van selfreporting. Inhoudende dat een onderneming die in foute zaken betrokken is daarnaar zelf een onderzoek laat instellen, het liefst door een eigen advocatenteam, en de rapportage vervolgens ter beschikking stelt aan het Openbaar Ministerie. De ondernemingsleiding en de advocaten roepen dan in koor dat het om een onafhankelijk onderzoek gaat en dat er schoon schip is gemaakt. Bij Imtech, de NS en Ordina weten ze er alles van.

Maar is zo'n onderzoek wel onafhankelijk? Worden de feiten compleet gepresenteerd? Worden er soms personen (bestuurders, commissarissen, accountants) uit de wind gehouden? Wordt er wel daadwerkelijks schoon schip gemaakt? Het zijn retorische vragen als we de Amerikaanse beleidsmakers mogen geloven. Van nu af dient een onderneming die een schikking wil treffen, alle betrokken individuen te identificeren. Ongeacht hun positie, status of senioriteit. Alle relevante feiten dienen te worden gemeld. 'Het is alles of niets. Geen selectieve keuzes meer wat er wordt onthuld. Geen tegemoetkoming meer voor medewerking die informatie ontbeert over personen.' Deze woorden zeggen niet alleen iets over de toekomst, ze vertellen ook nog eens heel veel over

Het nieuwe Amerikaanse beleid — dat per direct ingaat — kan relevant zijn voor Nederlandse bedrijven

de praktijk in het verleden. Dat het de Amerikanen menens is moge ook blijken uit het feit dat in toekomstige schikkingen de bepaling wordt opgenomen dat de onderneming ook na het sluiten van een overeenkomst met justitie verplicht blijft om nieuwe, aanvullende informatie over personen te melden. In dien dat wordt nagelaten is er een grond voor justitie om de overeenkomst op te zeggen of aanvullende boetes op te leggen.

Het nieuwe Amerikaanse beleid — dat per direct ingaat — kan relevant zijn voor Nederlandse ondernemingen. En: 'Het zal ook gelden voor zaken die al aangehangig zijn bij het verschijnen van deze mededeling'.

'Oeps' voor Fokker. 'Oeps' voor de Rabobank (Libor-schandaal). En hoe zit het met SBM Offshore? Is die schikking al onherroepelijk? En wat als er in het Braziliaanse Petrobas-onderzoek nieuwe feiten naar boven komen? En loopt ABN Amro nog risico's naar aanleiding van de recente Dubai-affaires? Is Shell nog betrokken bij corruptie in Nigeria?

Time will tell. Een geheel andere vraag is wat de veranderde houding van justitie overzee gaat inhouden voor het Nederlands beleid in strafzaken. Wat zou de geschetste werkwijze eigenlijk betekenen voor (bepaalde) voormalige bestuurders en commissarissen van DSB, E-concern, Imtech, NS, Rabobank en SNS? Want eigenlijk is het helemaal niet gek dat je degenen die voor malversaties verantwoordelijk zijn aanpakt. Het is pas gek als je dat niet doet.

Marcel Pheijffer is hoogleraar accountancy aan de universiteiten van Nyenrode en Leiden.

Marcel Pheijffer